

Anonymiseret version

Oversættelse

C-236/23 – 1

Sag C-236/23

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Indgivet den:

7. april 2023

Forelæggende ret:

Cour de cassation (Frankrig)

Afgørelse af:

30. marts 2023

Appellant:

Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes (Matmut)

Indstævnte:

TN

Société MAAF assurances

Fonds de garantie des assurances obligatoires de dommages (FGAO)

PQ

COUR DE CASSATION

Offentligt retsmøde den **30. marts 2023**

[udelades]

[udelades]

- Forelæggelse for Den Europæiske Unions Domstol

DEN FRANSKE REPUBLIK

I DET FRANSKE FOLKS NAVN

UDTALELSE FRA COUR DE CASSATION (KASSATIONSDOMSTOL),
ANDEN CIVILRETLIGE AFDELING,

AF 30. MARTS 2023

Den 6. september 2022 anmodede afdelingen for straffesager, der behandlede appel nr. 20-86 015 af Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes (MATMUT), om en udtalelse fra anden afdeling for civilsager.

Sagen er blevet meddelt rigsadvokaten.

[udelades]

Cour de cassation (kassationsdomstol) anden civilretlige afdeling [udelades] har afgivet nærværende udtalelse.

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

- 1 Ifølge den appellerede dom (Lyon, 21.10.2020) tegnede PQ den 5. oktober 2012 en bilforsikring hos Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes-selskabet (herefter »MATMUT-selskabet«) og erklærede, at han var den eneste fører af det forsikrede køretøj.
- 2 Den 28. september 2013 skete der et færdselsuheld med dette køretøj, som blev ført af TN i beruset tilstand. PQ, der var passager i køretøjet, kom til skade ved ulykken, som også involverede et andet køretøj, der var forsikret af MAAF.
- 3 TN kom for en straffedomstol og blev fundet skyldig i bl.a. personskade på PQ forårsaget af føreren af et civilt passagerkøretøj under påvirkning af alkohol med en uarbejdsdygtighed på mere end tre måneder.
- 4 Under retsmødet i straffesagen, hvor PQ's krav om civilretlig erstatning blev behandlet, påberåbte MATMUT sig undtagelsen om kontraktens ugyldighed som følge af PQ's urigtige oplysning om den sædvanlige førers identitet, anmodede om at blive fritaget for ansvar og anmodede om, at PQ's erstatning blev udbetalt af Fonds de garantie des assurances obligatoires de dommages (FGAO), som i henhold til artikel L. 421-1 i code des assurances (forsikringsloven), er det organ, der bl.a. har til opgave at yde erstatning til ofre for trafikulykker, hvis den ansvarlige ikke er forsikret.
- 5 Ved dom af 17. december 2012 erklærede straffedomstolen kontrakten for ugyldig på grund af forsikringstagerens forsætligt urigtige oplysning. Retten frifandt selskabet MATMUT, pålagde TN at erstatte ofrenes tab og erklærede dommen for eksigibel over for FGAO.

- 6 FGAO, MAAF og TN appellerede denne dom.
- 7 Appeldomstolen stadfæstede dommen, for så vidt som den havde erklæret forsikringskontrakten mellem PQ og MATMUT ugyldig.
- 8 Den konstaterede, at TN på det tidspunkt, hvor PQ tegnede forsikringsaftalen, var ejer af køretøjet og dets sædvanlige fører. Den fandt, at PQ således forsætligt havde afgivet en urigtig oplysning om identiteten af den sædvanlige fører, hvilket åbenbart havde ændret forsikringsselskabets opfattelse af risikoen, idet TN tidligere var blevet dømt for spirituskørsel.
- 9 Domstolen afviste imidlertid at frifinde MATMUT og erklærede afgørelsen for eksigibel over for selskabet. Som følge heraf blev FGAO frifundet. Appeldomstolen fastslog i den forbindelse, at det følger af EU-rettens forrang frem for national ret, at den i code des assurances (forsikringslovens) artikel L. 113-8 fastsatte ugyldighed af kontrakten på grund af forsætlig urigtig oplysning fra forsikringstagerens side ikke kan gøres gældende over for ofrene for en trafikulykke eller deres begunstige.
- 10 Den fastslog endvidere, at det forhold, at skadelidte var passager i det køretøj, der forårsagede ulykken, eller at han var forsikringstager eller ejer af køretøjet, ikke gjorde det muligt at nægte ham status som tredjemandsskadelidt.
- 11 MATMUT appellerede denne dom til Cour de cassation (kassationsdomstol, Frankrig) (appel nr. 20-86 015) og forsvarede TN og dennes forsikringsselskab, MAAF, PQ og FGAO.
- 12 Denne appel, der er indgivet til afdelingen for straffesager, anfægter i det væsentlige det forhold, at appeldomstolen erklærede forsikringskontraktens ugyldighed ineksigibel over for PQ, selv om den havde fastslået, at han forsætligt havde givet forsikringsselskabet urigtige oplysninger om identiteten af køretøjets sædvanlige fører. Han har gjort gældende, at appeldomstolen har tilsidesat artikel L. 113-8 og R. 211-13 i code des assurances (forsikringsloven).
- 13 Afdelingen for straffesager, der fandt, at undersøgelsen af anbringendet krævede en udtalelse fra afdelingen for forsikringsret, stillede følgende spørgsmål:
»Skal ugyldigheden af en motorkøretøjsforsikringsaftale på grund af forsætlig urigtig oplysning om den sædvanlige førers identitet erklæres ineksigibel over for skadelidte, herunder når denne både er passager i det køretøj, der har forårsaget ulykken, og den forsikringstager, der har afgivet den urigtige oplysning?«.

Relevante retsfor skrifter

- 14 I henhold til artikel L. 113-8 i code des assurances (forsikringsloven) er en forsikringsaftale ugyldig i tilfælde af forsætlig fortielse eller urigtig oplysning fra forsikringstagerens side, når denne fortielse eller urigtige oplysning ændrer

risikoens genstand eller mindsker forsikringsselskabets opfattelse af den, selv om den risiko, som forsikringstageren har fortiet eller oplyst urigtigt, ikke har haft nogen indvirkning på tabet.

- 15 Forsikringstagerens onde tro, som sanktioneres ved forsikringens ugyldighed, er kendetegnet ved en hensigt om at vildlede forsikringsselskabet (anden civilretlige afdeling, 19.10.2006, appel nr.05-18 886), uanset om den urigtige oplysning har haft nogen betydning for erstatningskravet (afdelingen for straffesager, 31.5.1988, appel nr. 87-84 010, offentliggjort).
- 16 Forsikringskontraktens ugyldighed indtræder på datoen for den forsætlige urigtige oplysning (afdelingen for straffesager, 2.12.2014, appel nr. 14-80 933, offentliggjort). Når den urigtige oplysning vedrørende risikoen er foretaget på tidspunktet for underskrivelsen af kontrakten, medfører ugyldigheden, at denne annulleres med tilbagevirkende kraft, således at den anses for aldrig at have eksisteret.
- 17 I sin praksis indtil afsigelsen af en omstødelseafgørelse af 29. august 2019 (anden civilretlige afdeling, 29.8.2019, appel nr. 18-14 768, offentliggjort) fastslog Cour de cassation (kassationsdomstol), at ugyldigheden af kontrakten som følge af den forsikredes urigtige oplysning kunne gøres gældende over for skadelidte, så længe det forsikringsselskab, der nægtede at yde dækning, behørigt havde indkaldt FGAO (afdelingen for straffesager, 31.5.1988, citeret ovenfor; afdelingen for straffesager, 12.6.2012, appel nr.11-87 395).
- 18 Cour de cassation (kassationsdomstol, Frankrig) støttede sig navnlig på artikel R. 211-13 i code des assurances (forsikringsloven), som kun fastsætter, at visse fortabelser og undtagelser fra dækning ikke kan gøres gældende over for skadelidte.
- 19 Siden denne dom af 29. august 2019 har Cour de cassation (kassationsdomstol) kassationsretten fastslået, at det kan udledes af artikel L. 113-8 og R. 211-13 i code des assurances (forsikringsloven), fortolket i lyset af artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv nr. 72/166/EØF af 24. april 1972 og artikel 2, stk. 1, i Rådets andet direktiv nr. 84/5/EØF af 30. december 1983 samt artikel 3 og 13 i Rådets direktiv nr. 2009/103/EF af 16. september 2009, at den ugyldighed, der er vedtaget ved artikel L. 113-8 i code des assurances (forsikringsloven) ikke kan gøres gældende over for ofrene for en trafikulykke eller deres begunstigede, og at FGAO ikke kan pålægges at yde erstatning til skadelidte i et sådant tilfælde (anden civilretlige afdeling, 16.1.2020, appel nr. 18-23 381, offentliggjort).
- 20 Det følger nu af artikel L. 211-7-1 i code des assurances (forsikringsloven), der følger af lov nr. 2019-486 af 22. maj 2019, der er vedtaget med henblik på at bringe code des assurances (forsikringsloven) i overensstemmelse med EU-retten, at en motorkøretøjsforsikringsaftales ugyldighed ikke kan gøres gældende over for skadelidte, der har lidt skade som følge af en trafikulykke, eller deres pårørende, og at det i et sådant tilfælde påhviler det forsikringsselskab, der garanterer det

civilretlige ansvar, der følger af det involverede køretøj, at yde dem erstatning. I teksten tilføjes det, at forsikringsselskabet indtræder i kreditoren til erstatningens rettigheder over for den person, der er ansvarlig for ulykken, op til det beløb, som det har udbetalt.

Begrundelse for den præjudicielle forelæggelse

- 21 Cour de cassation (kassationsdomstol) har endnu ikke siden udviklingen af sin retspraksis og ikrafttrædelsen af code des assurances (forsikringslovens) artikel L. 211-7-1 taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en forsikringskontrakts ugyldighed ikke kan gøres gældende over for skadelidte, en passager i køretøjet, når denne samtidig er forsikringstager, der er ophavsmand til den forsætlige urigtige fremstilling, der har ført til forsikringskontraktens ugyldighed.
- 22 Desuden er der ingen af dommene afsagt af Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen) om fortolkning af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2009/103 af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse, som finder anvendelse i sagen, og de tidligere direktiver, som den har konsolideret, relaterer sig ikke til denne konkrete situation (Candolin, 30.6.2005, sag C-537/03, ECLI:EU:C:2005:417, Churchill Insurance Company, 1.12.2011, sag C-442/10, ECLI:EU:C:2011:799, Marques Almeida, 23.10.2012, sag C-300/10, ECLI:EU:C:2012:656, Csonka m.fl., 11.7.2013, sag C-409/11, ECLI:EU:C:2013:512, Fidelidade, 20.7.2017, sag C-287/16, ECLI:EU:C:2017:575, Delgado Mendes, 14.9.2017, sag C-503/16, ECLI:EU:C:2017:681, Van Ameyde, 10.6.2021, sag C-923/19, ECLI:EU:C:2021:475).
- 23 Selv om det fremgår af denne retspraksis, at den eneste sondring, der er tilladt i henhold til EU-rettens regler om obligatorisk ansvarsforsikring for motorkøretøjer, er sondringen mellem fører og passager, og at den omstændighed, at den skadelidte passager også er forsikringstager for køretøjet, ikke gør det muligt at betragte vedkommende som skadelidt ved ulykken, har ingen af disse domme behandlet situationen for en forsikret skadelidt passager, som var årsag til, at forsikringskontrakten blev annulleret på grund af dennes fejl. Navnlig den ovennævnte Fidelidade-dom, som vedrørte konsekvenserne af en kontrakts ugyldighed, vedrørte en situation, hvor de skadelidte ikke var forsikringstagere. Heller ikke den ovennævnte dom, Churchill Insurance Company, vedrørte de konsekvenser, der kan drages af en kontrakts ugyldighed, men en national bestemmelse, der havde den virkning, at forsikringsselskabet under visse omstændigheder automatisk udelukkede forpligtelsen til at yde erstatning til en forsikringstagende skadelidt passager, når denne havde givet en ikke-forsikret person tilladelse til at køre bil.
- 24 Spørgsmålet er derfor, om ovennævnte direktiver er til hinder for, at forsikringskontraktens ugyldighed kan gøres gældende over for skadelidte

passager, når denne også er forsikringstager, hvis kontraktlige fejl er årsag til denne ugyldighed.

- 25 Cour de cassation (kassationsdomstol) ønsker også oplyst, om forsikringssselskabet, hvis forsikringskontraktens ugyldighed blev erklæret uanvendelig over for den skadelidte forsikringstager, uden at det er i strid med EU-retten, kunne få lov til at anlægge sag mod ham på grundlag af den forsætlige fejl, der blev begået ved kontraktens indgåelse, med henblik på at få tilbagebetalt de beløb, som han havde fået udbetalt i henhold til kontrakten.
- 26 I henhold til national retspraksis er det opfattelsen, at en tegner af en ansvarsforsikringskontrakt for motorkøretøjer, der forsætligt afgiver urigtige oplysninger, derved pådrager sig et erstatningsansvar over for forsikringssselskabet og i tilfælde af ophævelse af kontrakten på grund af forsætlig urigtig oplysning er forpligtet til at tilbagebetale forsikringssselskabet den erstatning, som sidstnævnte har udbetalt til skadelidte (første civile retlige afdeling, 26.2.1991, appel nr. 88-15 814, offentliggjort).
- 27 På den anden side ville en oplysning om, at forsikringskontraktens ugyldighed kunne gøres gældende over for en sådan skadelidte, i henhold til fransk ret medføre, at hans eller hendes erstatning skulle udbetales af FGAO, eftersom artikel L. 421-1, I, 1. og R. 421-4 og R. 421-18 i code des assurances (forsikringsloven) i dette tilfælde fastsætter, at denne fond skal gribe ind til fordel for den skadelidte ved en trafikulykke og de personer, som denne har forsørgerpligt over for.
- 28 Spørgsmålet er derfor, om artikel 3 og 13 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 er til hinder for en national lovgivning, hvorefter den deraf følgende kontrakts ugyldighed kan gøres gældende over for den skadelidte passager, som også er forsikringstager, og om den omstændighed, at FGAO er forpligtet til at yde erstatning til den skadelidte i tilfælde af, at kontraktens ugyldighed kan gøres gældende over for denne, har indflydelse på løsningen.
- 29 Da svaret på disse spørgsmål ikke er så indlysende, at der ikke er plads til rimelig tvivl, bør der i henhold til artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde indbringes en anmodning om præjudiciel afgørelse for Den Europæiske Unions Domstol.

AF DISSE GRUNDE

FORELÆGGER Cour de cassation (kassationsdomstol) Den Europæiske Unions Domstol følgende spørgsmål:

»Skal artikel 3 og 13 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 fortolkes således, at de er til hinder for, at ugyldigheden af en ansvarsforsikringsaftale for motorkøretøjer kan gøres gældende over for den

skadelidte passager, når denne også er forsikringstager, der ved aftalens indgåelse har afgivet en urigtig oplysning, som har givet anledning til ugyldigheden?»

[udelades]

ARBEJDS
DOKUMENT